प्रागनुशासितोऽपिनभवितानभविष्यति ॥ ४ ॥ अत्रहेतुमाह वक्तेतिद्वाभ्याम् तेत्वत्तोऽन्यः कलावेदाद्याः ॥ ५ ॥ ६ ॥ तत्तस्मात् नःअस्माकंम नुष्याणांमध्येयस्ययथाविधीयते ॥ ७ ॥ धर्म्योधर्मादनपेतः कुतोनैःश्रेयसकरोभक्तिजनकः अतोमेमत्तःतंधर्मंनिबोध ॥ ८ ॥तत्रादौमदुपास नालक्षणएवमुख्योधर्मआसीत् आचारलक्षणस्तुपश्चात्प्रवृत्तः सचैवमनुष्ठितोभक्तिहेतुरितिवर्णयितुमाह आदाविति कल्पादौयत्कृतयुगंतस्मिन् तेचतदामामुपासतएवकेवलंनान्यत्कुर्वंतीतिवक्तुंकृतयुगनामनिरुक्तिमाह कृतकृत्याइति जात्याजन्मनैव ॥ ९ ॥ किंच विधायकाभावादपित

सइदानींसुमहताकालेनामित्रकर्शन ॥ नप्रायोभवितामर्त्यलोकेप्रागनुशासितः ॥ ४ ॥ वक्ताकर्त्ताविता नान्योधर्मस्याच्युततेभुवि ॥ सभायामपिवैरिंच्यांयत्रमूर्तिधराःकलाः ॥ ५ ॥ कर्त्राऽवित्राप्रवक्ताचभवता मधुसूदन ॥ त्यक्तेमहीतलेदेवविनष्टंकःप्रवक्ष्यति ॥ ६ ॥ तत्त्वंनःसर्वधर्मज्ञधर्मस्त्वद्भक्तिलक्षणः ॥ यथाय स्यविधीयेततथावर्णयमेप्रभो ॥ ७ ॥ श्रीभगवानुवाच धर्म्यएषतवप्रश्नोनैःश्रेयसकरोनृणाम् ॥ व र्णाश्रमाचारवतांतमुद्धवनिबोधमे ॥ ८ ॥ आदौकृतयुगेवर्णोनृणांहंसइतिस्मृतः ॥ कृतकृत्याःप्रजाजात्या तस्मात्कृतयुगंविदुः ॥ ९ ॥ वेदःप्रणवएवाग्रेधर्मोऽहंवृषरूपधृक् ॥ उपासतेतपोनिष्ठाहंसंमांमुक्तकिल्बिषाः ॥ १० ॥ त्रेतामुखेमहाभागप्राणान्मेहृदयात्त्रयी ॥ विद्याप्रादुरभूत्तस्याअहमासंत्रिवृन्मखः ॥ ११ ॥ विप्र क्षत्रियविट्शूद्रामुखबाहूरुपादजाः ॥ वैराजात्पुरुषाज्जातायआत्माचारलक्षणाः ॥ १२ ॥ गृहाश्रमोजघ नतोब्रह्मचर्यंहृदोमम ॥ वक्षस्थानाद्वनेवासोन्यासःशीर्षणिसंस्थितः ॥ १३ ॥

दानींनान्यत्कर्मास्तीत्याह वेदइति धर्मश्चमनोविषयोऽहमेववृषरूपधृक् चतुष्पात् नक्रियाविशेषोयज्ञादिःअतः तपोनिष्ठाः मनसश्चेंद्रियाणां त्वैकाग्र्यंपरमंतपइतिवचनादेकाग्रतयाहंसंशुद्धंमांध्यायंतीत्यर्थः ॥ १० ॥ पश्चात्त्रेतायुगप्रवेशेमेवैराजरूपस्यप्राणान्निमित्तात् हृदयात्सकाशात् तस्यात्रय्याः सकाशात् होत्राध्वर्यवौद्गात्रैः त्रिवृत् त्रिरूपः यज्ञोवैविष्णुरितिश्रुतेः ॥ ११ ॥ वर्णानामाश्रमाणांचधर्मान्वक्तुंतेषामुत्पत्तिमाह वि प्रेतिद्वाभ्याम् आत्माचारः स्वधर्मएवलक्षणंज्ञापकोयेषांते ॥ १२ ॥ ममवैराजरूपस्य हृदः वक्षसोऽधस्ताद्ब्रह्मचर्यमितिनैष्ठिकाभिप्रायम् ॥ १३ ॥